HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אי מה חגיגה בעלי חיים אף סוכה נמי בעלי חיים כי אתא רבין אמר ר' יוחנן אמר קרא א) [1]באספך מגרנך ומיקבך בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר ואימא גורן עצמו ויקב עצמו א"ר זירא יקב כתיב כאן ואי אפשר לסכך בו מתקיף לה רבי ירמיה °ואימא יין קרוש הבא משניר שהוא דומה לעיגולי דבילה אמר רבי זירא הא מלתא הוה בידן ואתא ר' ירמיה ושדא ביה נרגא רב אשי אמר מגרנך ולא גורן עצמו מיקבך ולא יקב עצמו רב חסדא אמר מהכא [2]צאו ההר והביאו עלי זית ועלי עץ שמן ועלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ עבות היינו הדס היינו עץ עבות אמר רב חסדא הדס שוטה לסוכה ועץ עבות ללולב: **מתני'** °א חבילי קש וחבילי עצים וחבילי זרדין אין מסככין בהן ב וכולן שהתירן כשרות ג וכולן כשרות לדפנות: **גמ'** א"ר יעקב שמעית מיניה דרבי יוחנן תרתי חדא הא ואידך ג) החוטט בגדיש לעשות לו סוכה אינה סוכה חדא משום גזרת אוצר וחדא משום תעשה ולא מן העשוי ולא ידענא הי מינייהו משום אוצר והי מינייהו משום ג תעשה ולא מן העשוי א"ר ירמיה ניחזי אנן דאמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן מפני מה אמרו חבילי קש וחבילי עצים וחבילי זרדין אין מסככין בהן פעמים שאדם בא מן השדה בערב וחבילתו על כתפו ומעלה ומניחה על גבי סוכתו כדי ליבשה ונמלך עליה לסיכוך והתורה אמרה ד) תעשה ולא מן העשוי מדהא משום גזרת אוצר הא משום תעשה ולא מן העשוי ורבי יעקב הך דרבי חייא בר אבא לא שמיע ליה אמר רב אשי אטו חבילי קש וחבילי עצים משום גזרת אוצר איכא משום תעשה ולא מן העשוי ליכא והחוטט בגדיש משום תעשה ולא מן העשוי איכא משום גזרת אוצר ליכא ור' יוחנן אמר לך הכא דקתני אין מסככין בהן לכתחלה הוא דאין

פסולת גורן. קשין: **פסולת יקב.** זמורות ואשכולות ריקנים: **גורן עצמו ויקב עצמו.** הקשין עם התבואה ואשכולות עם הענבים דהוה ליה דבר המקבל טומאה האוכל: **יקב כתיב.** דמשמע לאחר שנעשה יין: **קרוש.** קפוי: **הא מילתא הוה בידן.** עד השתא היינו סבורין לידע טעם משנתנו מן המקרא הזה דבפסולת הכתוב מדבר דאי אפשר לסכך ביין: **ואתא רבי ירמיה.** שהזכיר לנו יין קרוש הבא משניר: **ושדא ביה נרגא.** קללה בגרזן כלומר השיב תשובה ניצחת: **רב אשי אמר.** שפיר משמע פסולת מקרא דכתיב באספך מגרנך משמע שאתה אוספו ונוטלו מן הגורן וגורן הוא האוכל ומה שאתה אוסף ובורר מתוכו הוא הפסולת: **צאו ההר.** °פסוק הוא בספר עזרא לעשות סוכות ולא הזכיר כאן אלא דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ: **היינו עלי הדס היינו עץ עבות.** מהו זה ומהו זה להזכיר שניהם במקרא הלא אחד הם דההדס הוא עץ עבות על שם שהעלין מורכבין זה על זה כמין עבותות ושרשרות: **הדס שוטה.** שאינו כשר ללולב לפי שאין עבותו עשויה של שלש שלש עלין: **מתני' חבילי זרדין.** מין קנים הם שעושין זרדין טויל"ש בלע"ז ואוגדין אותם ובעודן לחין בהמה אוכלתן ולכי יבשי עומדים להיסק: **אין מסככין בהן.** כשהן קשורין ובגמרא מפרש טעמא: **וכולן.** הפסולין שנינו בסכך: **כשרין לדפנות.** דכל סוכה הכתוב סכך משמע דדופן לא איקרי סוכה ודנפקא לן (לעיל ד' ו:) דפנות מבסכת בסכת בסכות מייתורא דקראי ילפינן ולא ממשמעותא הלכך סוכות תעשה באספך מגרנך אסככה הוא דקאי: **גמ' שמעית מר' יוחנן תרתי.** פי' טעם שני דברים האמורים במשנתנו שמעתי ממנו: **חדא הא.** דחבילין מ"ט לא מסככי בהו וחדא הא דתנן במתניתין החוטט בגדיש לעשות לו סוכה נוטל מן העומרים למטה סמוך לארץ ונכנס לתוכו ועושה חלל כשיעור סוכה וסכך עשוי ועומד מאליו אינו סוכה ופירש לי ר' יוחנן טעמיה בחדא מינייהו אמר טעמא משום גזרת אוצר דמדאורייתא כשרה היא ורבנן הוא דגזור שאם אתה אומר כן אין אדם עושה סוכה אלא הולך ואוכל וישן באוצרו במקום שלא נשתמש שם כל ימות השנה והוא עשוי ועומד ולא לשם סכך של צל דנהוי שם סוכה עליה ואפילו שם סוכה שאינה של חג אלא כבית בעלמא ובחדא מינייהו פירש טעמא דפסולה מדאורייתא משום תעשה ולא מן העשוי: **ולא ידענא הי מינייהו.** פירש לי ר' יוחנן משום גזירת אוצר והי מינייהו משום תעשה ולא מן העשוי: **נחזי אנן.** ונשמעה ממה דאמר ר' יוחנן בדוכתא אחריתי: **פעמים שאדם בא מן השדה.** כל ימות החמה: **ומניחה ע"ג סוכה.** שיש לו כל ימות השנה למקנהו ומניח החבילין שם לייבשן ולא לסכך וכשמגיע החג נמלך עליהם לסכך: **והתורה אמרה תעשה ולא מן העשוי.** בפסול וזה שנסכך שם שלא לשם סכך אפילו לצל אלא לייבש אין שם סוכה חל עליו והלכך גזור רבנן שלא יסככו בחבילין אפילו הוא מטילן עליה לשם סוכת החג גזירה משום חבילין דכל השנה דאיכא פסול דאורייתא אלמא טעמא דמתניתין דהכא משום גזירת אוצר היא ומדרבנן. כל דבר שאדם מקצה ומכניס לקיום קרי אוצר וחבילין שאדם מכניס כל ימות הקיץ לימות חורף קרי אוצר: **ומדהא משום גזרת אוצר.** שמע מינה הך דחוטט בגדיש פסולה מדאורייתא משום תעשה ולא מן העשוי היא דהא שמעיה ר' יעקב לר' יוחנן בחדא מינייהו פסולה דאורייתא: **ורבי יעקב.** דלא ידע לפרושי הי מינייהו פסולה דאורייתא והי מדרבנן: **הך דרבי חייא.** דמפרש בהדיא לא הוה שמיע ליה: **אמר רב אשי.** מקשי אדרבי יעקב: **אטו.** תרוייהו טעמי מי ליכא למימרינהו בשתי המשניות: **חבילי קש משום גזירת אוצר איכא.** מדרבנן: **משום תעשה ולא מן העשוי.** דאורייתא ליכא בתמיהה מי לא משתמע נמי מתניתין דבאותם שניתנו שם כל ימות החמה קאמר דלא נמלך עליהם לסיכוך דהויא לה היא גופה פסולה דאורייתא ומהיכא שמע ר' יוחנן דמתניתין דהכא לאו מדאורייתא קאמר: **וחוטט בגדיש נמי משום תעשה ולא מן העשוי איכא משום גזירת אוצר ליכא.** מי לא מצינן למימר נמי דאפילו סתר הכל כלפי מעלה ונענע עומרין שעל הסכך וחזר והניחן לשם סוכה קא פסיל ליה מתניתין מדרבנן משום גזירת אוצר דזימנין דלא מנענע ונעשין מאליהן כדאמרת גבי חבילים דפסלת להו אפילו מניחן שם לשם סכך מדרבנן משום גזירה דכל ימות השנה לאוצר ומהיכא דייק רבי יוחנן הנך טעמי דמוקי להך מדאורייתא והך מדרבנן: **אמר לך.** ר' יוחנן מתניתין גופייהו דייקי כוותאי מתניתין דהכא קתני אין

אי מה חגיגה בעלי חיים. לעיל (דף ט.) גבי הא דילפינן איסור הנאה לא שייך לאקשויי הכי: **בפסולת** גורן ויקב הכתוב מדבר. רבי יוחנן לא יליף מענני כבוד מפרש בירושלמי דין כדעתיה ודין כדעתיה רבי יוחנן אמר עננים למעלה היו כלומר מן השמים הן באין ואין זה גידולו מן הארץ דקתני מתניתין ור"ל אמר למטה היו ר' יוחנן מדמי להו כאדם המשלח לחברו חבית וקנקנים וריש לקיש מדמי ליה כמאן דאמר לחבריה שלח קופתך וסב לך חיטין והכי נמי איתא בבראשית רבה (פרשה יג) ר' יוחנן אמר אין עננים אלא למעלה שנאמר וארו עם ענני שמיא ריש לקיש אמר אין עננים אלא מלמטה שנאמר מעלה נשיאים מקצה הארץ על דעתיה דרבי יוחנן לאחד שכיבד את חבירו בחבית של יין וקנקנים על דעתיה דר"ל לאחד שאמר לחבירו תן לי סאה חיטין אמר לו הבא לי קופתך ובא מדוד כך אמר הקב"ה לארץ אייתי ענני וקביל מיטרא: **אמר** רבי זירא הא מלתא הוה וכו' ואתא רבי ירמיה שדא ביה נרגא. משמע דרבי זירא לא מוקי ליה לקרא בפסולת גורן ותימה דבפ"ק דר"ה (דף יג.) דריש חג האסיף מאי אסיף קציר ופריך רבי חנינא מי מצית אמרת מאי אסיף קציר והכתיב מגרנך ומיקבך בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר אמר רבי זירא הא מלתא הוה בידן ואתא רבי חנינא ושדא ביה נרגא אלמא מודה ר' זירא דבפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר וי"ל דהכא נמי מודה בה רבי זירא ולא קאמר אלא דלא ידע לשנויי קושיא דר' ירמיה: **חבילי** זרדין. מפרש בירושלמי דאין חבילה פחותה מעשרים וחמשה קנים: אין

מסורת הש"ס

א) [ר"ה יג.], ב) לקמן טו., ג) [לעיל יא: וש"נ], ד) [לעיל יא:],

תורה אור השלם

1. חַג הַסֻּכֹּת תַּעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת יָמִים בְּאָסְפְּךָ מִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ: דברים טז יג

2. וַאֲשֶׁר יַשְׁמִיעוּ וְיַעֲבִירוּ קוֹל בְּכָל עָרֵיהֶם וּבִירוּשָׁלַם לֵאמֹר צְאוּ הָהָר וְהָבִיאוּ עֲלֵי זַיִת וַעֲלֵי עֵץ שֶׁמֶן וַעֲלֵי הֲדַס וַעֲלֵי תְמָרִים וַעֲלֵי עֵץ עָבֹת לַעֲשֹׂת סֻכֹּת כַּכָּתוּב: נחמיה ח טו

גליון הש"ס

גמ' ואימא יין קרוש. עי' יומא דף עו ע"ב תוס' ד"ה גמר שכר בשכ"ד: **שם חבילי קש.** עיין מ"ל פרק י"ד הלכה ד מהל' טומאת צרעת: **רש"י ד"ה צאו ההר פסוק הוא בספר עזרא.** פסוק זה בנחמי' וכן ברש"י בחומש דברים לב כ"ו ודוגמתו מליעו בעזרא ותתן להם והוא בנחמיה ט וכן בביצה דף טו ע"ב ברש"י ד"ה אכלו משמנים וכן לשון הש"ס לקמן דף לו ע"א וכן בעזרא אומר לאו ההר וזהו ע"פ דברי חז"ל סנהדרין דף לג ע"ב מכדי כל מילי דעזרא נחמיה בן חכליה אמרינהו:

מוסף רש"י

בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר. שלמדך הכתוב לעשות סכך של סוכה בפסולת גורן ויקב, כגון קשין וזמורות, דבר שאין מקבל טומאה וגידולו מן הארץ (ר"ה יג.).

עין משפט נר מצוה

עו א מיי' פ"ה מהלכות סוכה הלכה י סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תרכט סעיף טו:

עז ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף יז:

עח ג מיי' שם פ"ד הלכה טו וסמג שם טוש"ע א"ח סי' תרל סעיף א:

לעזי רש"י

טויל"ש (טודילי"ש). קנים, גבעולים.

רבינו חננאל

ונדחית. ואיפשיטא מדכתיב באספך מגרנך [ו]מיקבך, בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר, ונדחית גם זו. ודקדק רב אשי מדכתיב [מ]גרנך ש"מ מגורן ולא גורן עצמו, וכן מיקב ולא יקב עצמו, למעוטי יין קרוש וכיוצא בו. ונמצא קשיא דרבי ירמיה דחויה, ועמד לדברי ר' עקיבא בפסולת גורן ויקב. **רב חסדא** [אמר] מהכא צאו ההר והביאו עלי זית ועלי עץ [שמן] ועלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ עבות לעשות [סוכות] ככתוב, כהני, מה הני גדולי קרקע ולא מקבלי טומאה אף כל כוותיהו. ואסיקנא הדס הוא עבות, מאי היא עבות [ל]לולב, שאר מיני הדס לסוכה. **[מתני] חבילי קש וחבילי עצים כו'.** אמר ר' יעקב שמעתי מר' יוחנן דאמר בהלין מתני', הא דקתני [אין] מסככין בחבילות והא דקתני החוטט בגדיש, פי' חוטט כמו חופר, כדגרסינן כפא דחט נגרא בגויה נשרוף חרדלא. החוטט בגדיש לעשות לו סוכה אינה סוכה. חדא פסולה משום גזירת אוצר, וחדא פסולה מדאורייתא מדכתיב תעשה, ולא מן העשוי, ולא ידענא לפרש הי מינייהו דאורייתא והא מינייהו מדרבנן. **ופשטנא** הני חבילות דקתני אין מסככין לכתחלה,